

מדיניות ארצות הברית ביחס לישראל ולמזרח התיכון

פרסום חודשי של מכון מיתווים
בעריכת רבקה בורנשטיין*

מהדורה 5, גיליון 6, יוני 2017

א. יחסי ארה"ב-ישראל

- **ביקור טראמפ בישראל –** ביקור הנשיא טראמפ בישראל כלל הצהרות בשבח [הברית בין ישראל לארה"ב](#), התחייבות למנוע מאיראן להשיג נשק גרעיני ובהירות מועטה בכל הקשור לפרטי מדיניותו באשר לתהליך השלום. טראמפ התקבל בחום על ידי ראש הממשלה נתניהו, שכלל הנראה לא הביע תרעומת על עסקת הענק למכירת נשק אמריקני לערב הסעודית, שתשדרג מאוד את יכולתה הצבאית של ריאד. גם טראמפ וגם נתניהו [הציגו נכונות](#) ליצירת יחסי עבודה טובים ביניהם, וטראמפ עורר תערובת של אמון עם חששות מהתנהגותו הבלתי צפויה. הביקור חיזק, לפחות זמנית, את כוח ההשפעה של ארה"ב על ישראל בסוגיות ההתנחלויות ותהליך השלום. הממשל זוכה לאותו שילוב של אופטימיות וחוסר ודאות גם אצל הצד הפלסטיני. על אף דיווחים על מפגש [מתוח](#) בין טראמפ למחמוד עבאס ברמאללה, השניים [הודיעו](#) כי הפגישה ביניהם הייתה מוצלחת. השליח המיוחד גרינבלט חזר לאזור מיד לאחר ביקור טראמפ להתוועדות מדיניות נוספות.
- **סוגיית העברת השגרירות –** על ההארכה השקטה של טראמפ של הצו לדחיית העברת השגרירות האמריקאית בישראל לירושלים האפילה הפרישה מהסכם פריז בעניין משבר האקלים. בכירים במפלגה הרפובליקאית שמרו באופן בלתי אופייני על שקט בעניין ההארכה, ובחרו להתמקד במימוש הבטחת הקמפיין של טראמפ לסגת מהסכם האקלים. הסנאטור הדמוקרטי שומר וחבר בית הנבחרים הדמוקרטי אנג'ל [מתחו ביקורת](#) על הדחייה. [הצהרתו הרשמית של טראמפ](#) בנושא קשרה בין הצעד לבין תהליך השלום, שאותו הוא מגדיר כאינטרס הנוגע לביטחון הלאומי של ארה"ב. נציגים אמריקאים רשמיים טוענים כי עיתוי מעבר השגרירות יהיה כזה ש"עלה את הסיכויים לקיום משא ומתן מוצלח להסכם בין ישראל לפלסטינים". לממשל עשויה להיות אפשרות לנצל את מהלך העברת השגרירות לצורך נקיטת פעולות חיוביות בשטח, וזאת אם יוכל [לאזן במיומנות](#) בין ההעברה לבין צעדים בוני אמון שיקדמו את פתרון שתי המדינות.

ב. תהליך השלום/הסכסוך הישראלי-פלסטיני

- **טראמפ ופתרון שתי המדינות –** מחלקת המדינה האמריקאית [סירבה להתייחס](#) לדיווחים, כי ארה"ב תשיק בקרוב מחדש שיחות שלום. בעוד שלממשל יש כרגע כפי הנראה די אשראי פוליטי בשביל להניע משא ומתן, לנתניהו ולעבאס אין דחיפה מבפנים – או רצון פוליטי משל עצמם – לעשות זאת, ועל הממשל יהיה להיאבק כדי לקדם השגת הסכמות משמעותיות בנושאי הליבה של הסדר הקבע. אילן גולדנברג מהמרכז לביטחון אמריקאי חדש (CNAS) [ממליץ](#) לטראמפ לנצל את כוחו כדי לעודד שינויים חיוביים בשטח, שיכינו את הקרקע למשא ומתן מדיני בשלב מאוחר יותר, וזאת במקום לכפות תהליך שלום מידי, שדון להיכשל. על פי כל ההערכות, טראמפ עדיין משליך את יהבו על ההיבט האזורי של פתרון הסכסוך, אבל אפילו בביקורו בריאד הוא לא הזכיר את היוזמה הערבית כמסגרת למשא ומתן. בעוד הממשל שוקל את האופציות והכלים המדיניים שברשותו, עליו להימנע מליצור מצב של שיחות ממושכות שיתקיימו למען עצמן, ותחת זאת להתרכז בהתקדמות בעלת סיכוי של ממש.

- **יזמות אירופיות** – פער ניכר הופגן בין יחסו הידידותי של טראמפ למארחיו בביקורו במזרח התיכון, שבו הוא התמקד בבניית יחסים אישיים עם עמיתיו, לבין מפגשיו הצוננים באירופה. הצהרותיהם של מנהיגי [צרפת](#) ו**גרמניה** מראות שביקורו של טראמפ ביבשת החליש, יותר מאשר חיזק, את שיתוף הפעולה האמריקאי-אירופי. הדבר אינו מנבא טובות לעתיד הקוורטרט, שלא התכנס מאז השבעתו של טראמפ לנשיאות. מאידך, צרפת וגרמניה מביעות מחויבות מחודשת להובלת מהלכים במזרח התיכון, והחלטה שאימץ הפרלמנט האירופי לפני ביקור טראמפ קראה ל**יזמה חדשה** של האיחוד האירופי לקדם שלום ישראלי-פלסטיני.

ג. המזרח התיכון המשתנה

- **ערב הסעודית** – תמונות של טראמפ ומזכיר המדינה טילרסון רוקדים עם חרבות בידיהם בריאד התקבלו בשעשוע בווישינגטון, אולם הן תרמו לאמון שטראמפ עמל לבנות עם המלך סלמאן במסגרת ביקורו הראשון מחוץ לארה"ב. הערבוב שמייג טראמפ בין משפחה, עסקים וכוח פוליטי מוכר היטב לשליטי המפרץ. כמו כן, הממשל האמריקאי יכול להסתמך על שותפות האינטרסים בין ארה"ב לערב הסעודית בכל הנוגע לבלימת איראן. בעוד שערב הסעודית מודאגת בעיקר מההשפעה האיראנית בתימן, וארה"ב מפעילות טהראן בסוריה, לשתי המדינות יש מה להרוויח מחיזוק המעמד הסעודי באזור. [החזון האסטרטגי](#) המשותף, שבא לידי ביטוי בעסקת נשק בשווי 110 מיליארד דולר והסכם מסחרי בהיקף של 80 מיליארד דולר נוספים, חותר לממש מטרה זו בדיוק. עסקת הנשק מאותתת גם שהממשל אינו מתכוון לגלות נוקשות ביחס לקואליציה שמובילה ערב הסעודית בתימן לאור מספר הקורבנות האזרחיים ההולך וגדל שפעילות הקואליציה גובה שם. בעוד ממשל אובמה ניסה לקשור בין אספקת הנשק לבין מניעת פגיעה באזרחים בתימן, אין סימנים שטראמפ ימשיך בקו זה.

- **סוריה** – סבבי השיחות המקבילים בז'נבה ובאסטנה נמשכים, בניסיון למצוא מוצא מהמלחמה בסוריה. הסבב השישי של השיחות בז'נבה הסתיים [בלי שהתקיימו דיונים מפורטים](#) על הנושאים המרכזיים שעל סדר היום. הסבב הרביעי של השיחות באסטנה, בהובלת רוסיה, תורכיה ואיראן, הוביל להכרזה על "[אזורי הרגעה](#)" בסוריה, שבהם פעילות צבאית תהיה אסורה. השליח המיוחד של האו"ם לסוריה, סטפן דה מיסטורה, דיווח על [ירידה באלימות](#) בעקבות ההסכם, אף שנרשמו כמה מקרים של תקיפות מהאוויר של כוחות המשטר בתוך האזורים המוכרזים. בעוד שארה"ב לא השתתפה בשיחות באסטנה, יש דיווחים על [שיחות חשאיות בין וושינגטון למוסקבה בירדן](#), בהן נדונו אזורי ההרגעה. שני סבבי השיחות הבאים באסטנה ובז'נבה נקבעו לאמצע יוני, על רקע תקוות שהצדדים ימשיכו את המומנטום, וירחיבו את המסגרת שיצרה ההכרזה על אזורי ההרגעה. בה בעת, יו"ר ועדת יחסי החוץ של הסנאט, בוב קורקר מהמפלגה הרפובליקאית, גילה כי יחסי ארה"ב-רוסיה בכל הקשור לסוריה לא השתפרו, כפי שטראמפ הבטיח שיקרה, והודיע כי הועדה שבראשותו תקדם הצעת החלטה דו-מפלגתית הקוראת להטלת [סנקציות על רוסיה](#), אם הממשל לא יוכיח במהרה שיש התקדמות בשאלה הסורית. בעניין האסטרטגיה הצבאית, שר ההגנה מאטיס הדגיש בריאיון לתקשורת כי יש [שני שינויים משמעותיים](#) בלבד במדיניות הממשל בסוריה: העברת יותר סמכויות למפקדי הצבא בשטח ושינוי טקטי של תורת הלחימה, מסילוק של דאע"ש מהאזורים הבטוחים שלהם לכיתורם במעוזיהם.

ד. הסכם הגרעין עם איראן והשלכותיו

- **בחינה מחדש של המדיניות כלפי איראן** – הממשל נקט בגישה בלתי עקבית ולעתים סותרת בסוגיה האיראנית, ייתכן שבמכוון. הוא ממשיך לאכוף את הסכם הגרעין, ואישר את הדו"ח שהגישה איראן על מילוי מחויבותיה בקונגרס. אולם רק למעטים בממשל יש סימפטיה מיוחדת לטהראן. [הבחינה מחדש](#) של המדיניות האמריקאית כלפיה שנערכת כעת צפויה להוביל למדיניות נוקשה יותר בכל הנוגע לפעילות האיראנית בתחום הטילים הבליסטיים ומעורבותה במזרח התיכון. טילרסון כבר הדגיש את [אחריותה של איראן](#) ל"פגיעה באינטרסים האמריקניים בסוריה, עיראק, תימן ולבנון". אמנם לווישינגטון יש מעט מאוד להרוויח מנסיגה מההסכם עם איראן, אך הסלמת המתיחות [סביב סוריה](#) והאלמנט הבלתי הצפוי שבהתנהלות טראמפ מעוררים דאגה מסוימת, במיוחד לאור העובדה שאין ממש מי שיגנו על הסכם הגרעין בתוך צוות הבית הלבן.

• **בחירתו מחדש של רוחאני כנשיא איראן** – בחירתו מחדש של הנשיא רוחאני באיראן מבטאת לגיטימציה למדיניותו בעניין הדיאלוג עם המערב וגם לתוצאה המשמעותית ביותר של מדיניות זו: הסכם הגרעין. רוחאני ניצח **בפער גדול**, לאחר שהבטיח לעמו ריכוך נוסף של הסנקציות. הניצחון מרשים במיוחד על רקע העובדה שהאזרח האיראני הממוצע עדיין לא ראה תועלת ברורה מהסרת הסנקציות, וששיעור האבטלה נותר גבוה. רוחאני אמנם איננו רפורמיסט במונחים מערביים – מפלגתו תומכת לחלוטין במשטר האיסלאמי, שבו האייתוללה חמינאי נשאר הגורם האולטימטיבי שמקבל את ההחלטות – אולם הוא מסוגל לשרר את התקשורת עם ארה"ב. בחירתו מחדש באה בצל דבריו הקשים של טראמפ בנושא האיראני בריאד **ההצהרה ספקנית באורח קיצוני** שהשמיע טילרסון ביחס לתוצאות הבחירות באיראן. כמו כן, בחירתו מחדש של רוחאני מקנה יציבות נוספת להסכם הגרעין. רוחאני מחויב יותר להסכם מהמועמדים האחרים שהתמודדו לנשיאות, ומוכן יותר לקחת בחשבון את האיזמים האמריקניים לבטל אותו. עמדתו זו יכולה להתברר כבעלת משקל רב, כאשר בארה"ב דנים בסנקציות נוספות על טהראן. בעוד שממשל טראמפ חידש את תהליך הקלת הסנקציות זמן קצר לפני הבחירות באיראן, רק שבוע לאחר מכן אישרה ועדת יחסי החוץ של הסנאט הצעת **החלטה דו-מפלגתית** להרחיב סנקציות בנושא הגרעין. בכירים לשעבר בממשל אובמה ניסו **ללחוץ** על הוועדה להשמיט מההצעה מרכיבים שהם סבורים שסותרים את הסכם הגרעין, והנוסח הסופי עבר ברוב של 18 מול שלושה.

ה. קריאה נוספת

מאמרים	נושא
Rosie Gray, " Trump goes after 'ultimate deal.' " <i>The Atlantic</i> , May 22, 2017 Nathan Thrall, " Trump chases his ultimate deal. " <i>New Yorker</i> , May 22, 2017 Aaron David Miller, " Lessons for Trump and Kushner from my 20 years of failing at Middle East Peace. " <i>Foreign Policy</i> , May 19, 2017	ישראל ותהליך השלום
Stephen Tankel, " Trump seeks greater collaboration with Saudi Arabia, but will this boost counterterrorism?. " <i>Washington Post</i> , May 25, 2017 Loren DeJonge Schulman, " President Trump's First Foreign Trip: Takeaways. " <i>Center for a New American Security</i> , May 30, 2017 Alexey Khlebnikov, " What Does Trump's Visit to Saudi Arabia Mean for Russia?. " <i>Middle East Institute</i> , May 31 2017 Ray Takeyh, " A new Mideast Cold War intensifies. " <i>Council on Foreign Relations</i> , May 25, 2017	המזרח התיכון
Emma Borden and Suzanne Maloney, " Will the Iran nuclear deal survive? Time, and sanctions, will tell. " <i>Brookings</i> , May 30 2017 Sanam Vakil and Hossein Rassam, " Iran's next Supreme Leader. " <i>Foreign Affairs</i> , May/June 2017 Issue	איראן

ו. ציר זמן חודשי

תאריך	אירוע
3 במאי	הנשיא טראמפ נפגש עם הנשיא הפלסטיני עבאס בווינגטון כדי לדון באפשרויות לשלום
3-4 במאי	הסבב הרביעי של שיחות השלום בסוריה נערך באסטנה, קזחסטן
16 במאי	הנשיא טראמפ נפגש עם הנשיא התורכי ארדואן; לאחר הפגישה נרשמה תקרית דיפלומטית כשאנשי ביטחון ושגרירות תורכים תקפו מפגינים סמוך לשגרירות בווינגטון
16 במאי	סבב השיחות הרביעי של שיחות השלום בסוריה מתחיל בז'נבה
20 במאי	הנשיא טראמפ נפגש עם מלך ערב הסעודית סלמאן ויורש העצר הנסיך נאיף, במסעו הראשון מחוץ לארה"ב
20 במאי	ארה"ב וערב הסעודית פרסמו חזון אסטרטגי משותף ובתוך כך עסקת נשק בשווי של למעלה מ 100 מיליארד דולר
22 במאי	הנשיא טראמפ הגיע לביקור עבודה בישראל
22 במאי	הנשיא טראמפ נפגש עם הנשיא ריבלין בירושלים; טראמפ מאשרר את מחויבותו לביטחון ישראל, שלום ויציבות אזורים
23 במאי	הנשיא טראמפ נפגש עם הנשיא הפלסטיני עבאס בבית לחם, שני הצדדים מאשררים את מחויבותם לשלום
25 במאי	השליח המיוחד גרינבלט חוזר לישראל לפגישות עבודה נוספות
30 במאי	ארה"ב מתחילה לספק נשק וציוד צבאי לכורדים בסוריה הנאבקים בארגון המדינה האסלאמית, צעד אשר מכעיס את תורכיה